

Azərbaycançılıq ideyası Qarabağda erməniəsilli vətəndaşların cəmiyyətimizə inteqrasiyasının uğurlu təminatıdır

Tahir Tağıyev

Bu gün Azərbaycan üçün postmüharibə dövründə əsas prioritetlərdən biri də Qarabağda Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarət zonasında qalan ermənilərin ölkə cəmiyyətinə inteqrasiya edilməsidir. Təbii ki, Qarabağ münaqişəsinin 30 illik tarixini nəzər aldıqda bunun o qədər də asan proses olmayacağını bəri başdan demək olar.

Məsələnin siyasi, hüquqi, sosial-iqtisadi və digər çoxtərəfli əsaslarla ilə yanaşı, ideoloji kökü də mövcuddur. Yəni Qarabağ ermənilərinin Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyası üçün ideoloji müstəvidə də iş aparılmalıdır. Bunun üçün azərbaycançılıq ideyasının onlar arasında təbliği artıq zəruri şərt kimi çıxış edir.

Azərbaycanın sülh, əməkdaşlıq üçün mövcud yanaşmasına heç bir alternativ mövcud deyil

Məlumdur ki, azərbaycançılıq ölkəmizdə dünyəvi prinsiplərə malik sivil demokratik dövlət quruculuğunu da özündə ehtiva edir. Bu ideyanın kökündə həm də Azərbaycanı özünə vətən sayan bütün xalqların milli, etnik, dini və sosial hüquqlarının bərabərliyi ideyası dayanır. Bunu Qarabağ ermənilərinə də aşılamaq zəruri şərt kimi çıxış edir.

İkinci Qarabağ müharibəsində qazandığı tarixi qələbədən sonra Azərbaycanın xarici siyasətində regionda sülhün, sabitliyin bəqərar olması, Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılması prioritetlər sırasında yer alır. Bu kontekstdə Azərbaycanın postmünaqişə dövründə səyləri regionda istənilən yeni müharibə risklərinin minimuma endirilməsinə, qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasına, möhkəm özlə əsaslanan sülhün əldə olunmasına yönəlib. Azərbaycanın sülh, əməkdaşlıq üçün mövcud yanaşmasına heç bir alternativ mövcud deyil. Təsadüfi deyil ki, beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanın Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılması, dialoq və sülh naminə atdığı addımları, konkret nəticəyə hesablanan fəaliyyətini təqdir edir. Dünya qəbul edir ki, Azərbaycanın fəaliyyəti Ermənistanı regionda dinc, yanaşı yaşamaq və əməkdaşlıq qurmaq üçün konstruktiv addımlar atmağa təşviq etməyə hesablanıb. Sülh, əmin-amanlıq üçün Azərbaycan postmünaqişə dövründə əməli addımlar atıb, konkret təşəbbüslər irəli sürüb. Bununla Azərbaycan təkcə sözdə yox, əməldə də sülh tərəfdarı olduğunu Ermənistan daxil olmaqla bütün dünyaya sübut edib. Artıq Ermənistanda, eləcə də Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində qalan ermənilərin də ölkəmizin sülh niyyətinə inam və əminlik var. Elə bundan irəli gəlir ki, Ermənistan sülh üçün Azərbaycanın təklif etdiyi beş prinsipi qəbul etdiyini bildirib. Həmin prinsiplər üzrə sülh müqaviləsinin əldə edilməsi istiqamətində konkret fəaliyyətə start verilib. Bu məsələ brüsseldə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişel və Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan arasında növbəti üçtərəfli görüşdə yenə diqqət mərkəzində yer alıb. Məsələ ilə bağlı Şarl Mişel qeyd edib: “Bu, bizim bu formatda üçüncü müzakirəmiz idi. Biz Cənubi Qafqazda vəziyyət və hər iki ölkənin Avropa İttifaqı ilə münasibətlərinin inkişafına, sərhəd regionuna əsas diqqəti yönəlttik. Müzakirə səmimi və məhsuldar oldu, biz bütün məsələləri nəzərdən keçirdik...Sərhəd məsələləri ilə bağlı sərhəd komissiyalarının birinci birgə iclası dövlətlərarası sərhəddə yaxın günlərdə baş tutacaq. Kommunikasiya ilə əlaqədar liderlər nəqliyyat əlaqələrinin açılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi zərurəti üzərində razılığa gəldilər... Sülh sazişinə gəlincə, liderlər Ermənistan ilə Azərbaycan arasında dövlətlərarası münasibətləri tənzimləyən gələcək sülh müqaviləsinə dair müzakirəni davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Yaxın həftələrdə xarici işlər nazirlərinin başçılıq etdikləri nümayəndə heyətləri bu prosesi davam etdirəcəklər”. Bütün bunlar Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanı biləcəyinin yaxın tezlikdə baş tutacağını istisna etmir. Məhz həmin vaxt Qarabağ ermənilərinin Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyası daha da aktuallaşacaq.

Qarabağ erməniləri də azərbaycançılıq ideyasının daşıyıcıları olacaqlar

Qeyd edək ki, son dövrlərdə Rusiya sülhməramlıları qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində yaşayan ermənilərlə bağlı maraqlı proseslər baş verir. Onlar tərəfindən də Azərbaycana müsbət siqnallar daxil olmaqdadır. Xatırladaq ki, prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən “Cənubi Qafqaz: İnkişaf və əməkdaşlıq” mövzusunda beynəlxalq konfransda çıxışı zamanı bununla bağlı çox mühüm açıqlamalar verib: “Qarabağda yaşayan ermənilərdən müsbət ismarışlar gəlməkdədir və ilkin kontaktlar da başlayıb. Bu, bir daha bizim niyyətimizin təzahürüdür. Onlar vahid Azərbaycan dövlətində iqtisadi inkişafda iştirak edər, özlərini daha təhlükəsiz və rahat hiss edə biləcəklər”.

İstər Ermənistan cəmiyyəti, istərsə də Qarabağda yaşayan ermənilər Azərbaycan əhalisinin həyat səviyyəsinin onlarla, eləcə də dünyanın bir çox ölkələri ilə müqayisədə kifayət qədər yüksək olduğunu, sabitlik içində, təhlükəsiz şəraitdə yaşadığını yaxşı görürlər. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə qısa müddət ərzində həyata keçirdiyi abadlıq-quruculuq işlərinə, bu yerləri gülüstana çevirməsinə Qarabağda yaşayan ermənilər bilavasitə şahidlik edirlər və bu da onların hadisələrə baxışlarının dəyişməsində az rol oynamır. Bundan başqa, Qarabağda yaşayan ermənilərin təhlükəsizliyinə, sosial rifah halının yüksək səviyyədə olmasına təminat verə bilən yeganə ölkə də məhz Azərbaycandır. Bu fonda Qarabağda qalan ermənilərə xitabən prezident İlham Əliyevin səsləndirdiyi aşağıdakı fikirlər həmin ermənilər üçün xüsusi aktualıq kəsb edir: “Xəritəyə, coğrafiyaya nəzər yetirməli və anlamadırlar ki, yüz minlərlə azərbaycanlı ən yaxın gələcəkdə Kəlbəcərə, Laçına, Şuşaya, Ağdama qayıdacaq və onlar belə bir mühitdə, qonşuluq şəraitində yaşamaq olacaqlar. Düşmənçiliyə son qoymalı, separatçıları təcrid etməlidirlər. Bunun da faydasını görəcəklər”. Hazırda Qarabağdakı ermənilər sırf xaricdən yardımlar hesabına yaşayırlar və layiqli həyat tərzindən məhrumdurlar. Onlar işğal dönməsində zəbt edilmiş Azərbaycan ərazilərində həyata keçirdikləri genişmiqyaslı iqtisadi fəaliyyətdən məhrumdurlar. Məhz bu şəraitdə Qarabağdakı ermənilər burada qala bilmək, layiqli həyat təzi sürmək üçün Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etməlidirlər. Bununla onlar rifah və təhlükəsiz halda yaşamaq imkanı əldə edəcəklər. Əks halda buranı tərk edib səfalətin hökm sürdüyü Ermənistanı və ya digər ölkələrə getməli olacaqlar. Azərbaycan dəfələrlə ən yüksək səviyyədə Qarabağda qalan erməniləri öz vətəndaşı olaraq qəbul etdiyini bəyan edib. Eyni zamanda o da diqqətə çatdırılıb ki, ölkənin digər sakinləri kimi Qarabağda yaşayan ermənilər üçün də layiqli yaşam üçün bütün zəruri şərait yaradılacaq. Qarabağdakı ermənilər onu da nəzərə alırlar ki, monoetnik Ermənistandan fərqli olaraq Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Ən əsası, Azərbaycanda bütün etnik qruplar, o cümlədən etnik ermənilər sülh və ləyaqət içində yaşayırlar. İndi ermənilər qəbul edir ki, Azərbaycan tarixən müxtəlif millətlərin dinc yanaşı yaşadığı, milli və dini tolerantlığın bərqərar olduğu ölkədir. Burada hər bir xalqın və millətin nümayəndəsinə bərabər münasibət göstərilir. Ona görə Azərbaycan vətəndaşı sayılan hər kəs azərbaycançılıq ideyası ətrafında birləşib. Azərbaycançılığın mahiyyətini müxtəlif xalqların, mədəniyyətlərin, ənənələrin, konfessiyaların üzvi şəkildə vəhdəti təşkil edir. Bu vəhdət sırasında ermənilər də yer ala bilərlər. Milliyyətdən asılı olmayaraq Azərbaycanın müstəqilliyini, birliyini və hüquqi, demokratik dövlət kimi inkişafını arzulayan hər bir kəs azərbaycançılıq ideologiyasının daşıyıcısıdır. Bu sırada tezliklə Qarabağ ermənilərini də görmək ehtimalı artır. Bunu Azərbaycan dövlətinin fəaliyyəti də şərtləndirir.